

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
(druk nr 1209)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego jest wprowadzenie do procedury cywilnej instytucji tzw. odwołania poziomego, zapewniającej stronom, uczestnikom postępowania oraz innym podmiotom (pełnomocnikom, świadkom, biegłym, osobom trzecim) możliwość zaskarżenia orzeczeń wydanych przez sąd drugiej instancji, nie podlegających weryfikacji w drodze zażalenia do Sądu Najwyższego. Dotyczy to dwóch kategorii rozstrzygnięć mających istotne znaczenie z punktu widzenia wartości konstytucyjnych, w tym zwłaszcza gwarancji wolności osobistej płynącej z art. 41 ust. 1 ustawy zasadniczej oraz prawa do sądu poręczonego na mocy art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Opiniowana ustawa przyznaje prawo do kwestionowania przed innym równorzędnym składem sądu drugiej instancji postanowienia tego sądu oddalającego wnioski o wyłączenie sędziego oraz postanowień o charakterze porządkowym (np. postanowienia o przymusowym sprowadzeniu świadka bądź nakazującego jego aresztowanie). Dodawany przepis art. 394² § 2 przewiduje przy tym, iż w tego typu sprawach, tzn. rozpoznawanych w instancji poziomej, odpowiednie zastosowanie znajdują regulacje określające tryb postępowania w razie wniesienia zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Rozszerzenie katalogu zaskarżalnych orzeczeń incydentalnych o orzeczenie sądu drugiej instancji rozstrzygające negatywnie o potrzebie wyłączenia sędziego stanowi jednocześnie wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r. (sygn. akt SK 38/09). Wydając przedmiotowe orzeczenie Trybunał stanął bowiem na stanowisku, że rozwiązanie przyjęte na gruncie art. 394¹ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej także jako: k.p.c.), a skutkujące

pozbawienie strony prawa do wywiedzenia zażalenia w przypadku oddalenia jej wniosku o wyłączenie sędziego sądu drugiej instancji, nie odpowiada standardom konstytucyjnym, ponieważ godzi w prawo do bezstronnego sądu.

Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego zakłada ponadto wyeliminowanie jednej z podstaw odrzucenia wniosku o wyłączenie sędziego, tj. przesłanki oczywistej bezzasadności. Nowelizacja procedury cywilnej w tym zakresie nie tylko uwzględnia systemowe ujęcie wskazanej przesłanki jako uzasadniającej odmowę uczynienia zadość żądaniu zgłoszonemu przez stronę lub uczestnika postępowania, jednakże dopiero po jego merytorycznym rozpoznaniu (a nie zaledwie formalne rozstrzygnięcie w przedmiocie złożonego wniosku), lecz również wybiega na przeciw postulatowi *de lege ferenda* sformułowanemu w uzasadnieniu powołanego już orzeczenia sądu konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r. Nadanie nowego brzmienia art. 53¹ k.p.c. będzie skutkowało tym, że osoba zgłaszająca w stosunku do danego sędziego zastrzeżenia, które sąd uznał za bezzasadne w stopniu oczywistym, będzie mogła poddać tę ocenę weryfikacji przez wniesienie zażalenia na zasadzie art. 394 § 1 pkt 10 lub art. 394² § 1 pkt 1 k.p.c.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Opiniowana ustawa została uchwalona na 91. posiedzeniu Sejmu w dniu 28 kwietnia 2011 r. Projekt, objęty drukiem sejmowym nr 3901, stanowił przedłożenie senackie (uchwała Senatu została podjęta na 70. posiedzeniu w dniu 4 lutego 2011 r.).

Pierwsze czytanie w Sejmie miało miejsce na posiedzeniu plenarnym w dniu 16 marca 2011 r. Następnie projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego został skierowany do Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach, która to przyjęła sprawozdanie w dniu 30 marca 2011 r. (druk nr 4023).

W toku prac wymienionej Komisji zmienione zostało brzmienie art. 1 pkt 2 projektu poprzez doprecyzowanie odesłania zawartego w dodawanym art. 394² § 2. Tym samym przesądzono, że w sprawach rozpoznawanych w instancji poziomej zastosowanie znajdzie wyłącznie § 1 art. 395 k.p.c., a nie – jak proponował Senat – cały art. 395 k.p.c.

Ustawa nie wywołuje zastrzeżeń legislacyjnych.

Katarzyna Konieczko

Ekspert do spraw legislacji